

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

*Присвячується 20-річчю
ВНПЗ «Дніпровський
гуманітарний університет»*

СУЧАСНА ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА

**Дніпро
2023**

УДК 81'1(477)
ББК 81'2 УКР
С 91

*Ухвалено до друку Науково-методичною радою Вищого навчального
приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»
(протокол № 4 від 22 грудня 2022 р.)*

*Ухвалено до друку Вченою радою Вищого навчального приватного закладу
«Дніпровський гуманітарний університет»
(протокол № 5 від 02.02.2023 р.)*

Сучасна прикладна лінгвістика. Збірник наукових праць. Дніпро: ВНПЗ «ДГУ»,
2023. 192 с.

(в авторській редакції)

У збірник увійшли наукові дослідження, які були оприлюднені на
Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасні погляди на прикладну
лінгвістику» (09 листопада 2022 року). Тематика статей охоплює актуальні
питання щодо розвитку та становлення прикладної лінгвістики.

Матеріали наукових досліджень можуть бути використані у практичній
діяльності фахівців вказаних напрямів діяльності та у навчальному і виховному
процесах закладів освіти.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Лежнєва Тетяна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент, проректор
ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Черноп'ятов Станіслав Володимирович – кандидат юридичних наук, доцент,
директор Навчально-наукового інституту ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний
університет»

Поповський Анатолій Михайлович – доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровський
державний університет внутрішніх справ

Крашеніннікова Тетяна Валеріївна – кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних
дисциплін ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Холод Ірина Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін ВНПЗ
«Дніпровський гуманітарний університет»

Мірошник Андрій Дмитрович – фахівець з міжнародних зв'язків Відділу
організації наукової роботи, міжнародних зв'язків та академічної мобільності
ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

ISBN

(Вищий навчальний приватний заклад «Дніпровський гуманітарний університет»)

© Автори, 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
Агарков О. Психолінгвістика як технологія вивчення іноземної мови в студентському середовищі.....	5
Андрішко О. Графікація і тмезис у контексті лексико-синтаксичного словотворення	14
Бердо Р. Огляд програмного забезпечення в галузі лінгвістики	23
Bondarenko V., Zhura K. Law and language.....	29
Варакута М. Когнітивістика та основи лінгвістичних знань.....	38
Виноградов Г. Середньовічна християнська лінгвістика як сегмент християнської теології	45
Запотічна Р. Особливості організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей у процесі навчання іноземної мови	52
Карітон А. Analysis of software providing translation services	59
Корсунська В. Казкотерапія як метод корегування емоційної реальності.....	67
Крашеніннікова Т. Мова як історична категорія в сучасному світі.....	77
Кривуля В. Використання інноваційних методів навчання у вищій школі	83
Кузьменко В., Негодченко О. Зміст філософських основ навчання у християнській середньовічній культурі	91
Мосейко А. Особливості термінології у адміністративному праві на прикладі формування термінології майбутнього кодексу України про адміністративні правопорушення	108
Підвисоцька Г. Usage of modern teaching methods in the process Educational activities in higher education establishments of Ukraine	116
Поповський А. Злочинне клятвозрадництво	123
Руколянська Н.В. Структурно-семантичні особливості залучених термінів текстів українського кримінального процесуального права	139
Сімович О. Вербальний символ ворон (ворона) / гавран у фрагменті мовно-фольклорної картини світу українців.....	147
Сковронська І. Дистрибутивні зв'язки сталих словосполучень публіцистичного мовлення.....	157
Федишин О. Оптимізація процесу інтенсивного навчання іноземній мові у ЗВУ	167
Холод І.В. Інноваційні підходи у методиці навчання англійської мови професійного спрямування.....	174
Худавердієва В. Інноваційні методи навчання у вищих навчальних закладах як засіб реалізації інтерактивної моделі освіти	181
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	191

мови і діалекти монотеїстичними біблійними елементами і сприяючи у такий спосіб поступовій еволюції варварського багатобожжя в бік християнства.

Очевидно, що сучасна гуманітаристика, попри великий досвід у вивченні історичних і мовних процесів за доби Середньовіччя, тільки визначається в основних алгоритмах, стратегічних і тактичних пріоритетах кардинального переосмислення процесу формування і розвитку середньовічної християнської цивілізації під запропонованим кутом зору.

Список використаної літератури

1. Виноградов, Г. М. Давньоруська державність: теологічно-лінгвістична модель та принципи практичної реалізації. Дніпро: Акцент ПП, 2018. 372 с.
2. Виноградов, Г. М. Середньовічна християнська цивілізація як інтелектуальна семантично-метафорична конструкція. *Теорія і практика сучасної науки та освіти*: Матеріали Міжнародної наукової конференції, 29 – 30 листопада 2019 р., м. Дніпро / Наук. ред. О. Ю. Висоцький. Дніпро: СПД «Охотник», 2019. Ч. I. С. 146 – 148.
3. Vynogradov, G. Principles of Contracting artificial pagan German, Celtic and Slavic Theonyms by Christian Intellectuals. *Church History: Studies in Christianity and Culture*. 2022. Vol. 47 (2). P. 17 – 46 (Part 1).
4. Vynogradov, G. Principles of Contracting artificial pagan German, Celtic and Slavic Theonyms by Christian Intellectuals. *Church History: Studies in Christianity and Culture*. 2022. Vol. 47 (2). P. 15 – 48 (Part 2).
5. Vynogradov, G. Intellectual Theological and Linguistic Paradoxes of the Medieval Christian Civilization. *International Science Journal of Education and Linguistics*. 2022. Vol.2. Issue 3. P. 35. 76.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Роксолана ЗАПОТІЧНА

*старший викладач кафедри іноземних мов та культури фахового мовлення
Львівського державного університету внутрішніх справ,
кандидат економічних наук*

У статті розглянуто роль та особливості самостійної роботи здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей як однієї з провідних форм організації процесу навчання іноземних мов у немовному закладі вищої освіти та необхідної професійної складової сучасного фахівця у галузі економіки. Особлива увага приділяється факторам, що підвищують ефективність самостійної роботи як з боку здобувачів вищої освіти, так і з боку науково-педагогічних працівників. У статті наведено зразки завдань для самостійної роботи здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей, які сприяють формуванню знань, їх закріпленню та систематизації на різних етапах

вивчення іноземної мови, а також критерії оцінки самостійної роботи. В основу статті покладено навчально-методичні матеріали, а також наукові розробки вітчизняних та зарубіжних науковців та особистий викладацький досвід автора статті.

Ключові слова: автентичні тексти, активний словник, іноземна мова професійного спрямування, самостійна робота, завдання для читання і аудіювання.

The article looks at the purpose and distinctive features of independent work completed by students of economic specialties in order to organize the process of learning foreign languages in non-linguistic higher education institutions and as a necessary professional component of a contemporary specialist in the field of economics. The factors that increase the effectiveness of students' and teachers' independent work are given particular attention. Examples of tasks for students with economic specialties that support knowledge acquisition, their consolidation, and their systematization at various stages of learning a foreign language are provided on the page along with criteria for evaluating autonomous work. The paper is supported by instructional and methodological materials, research done by scientists in Ukraine and abroad, as well as the author's own teaching experiences.

Key words: authentic texts, active vocabulary, foreign language for specific purpose, independent work, reading and listening tasks.

Постановка наукової проблеми та її значення. У сучасному навчальному процесі самостійна робота набула нового значення. Професійне зростання фахівців, у тому числі фахівців економічного профілю, вимоги яких на ринку праці залежать насамперед від здатності проявляти ініціативу, вирішувати нестандартні завдання, самостійно планувати та приймати рішення. Тому самостійна робота здобувачів вищої освіти є однією з найважливіших складових навчального процесу. Особливою формою самоосвіти є самостійна робота здобувачів вищої освіти у процесі вивчення іноземних мов у вищих навчальних закладах немовного профілю. Це сприяє оволодінню іноземними мовами як необхідною професійною складовою сучасного економіста.

Аналіз досліджень цієї проблеми. К. Ярославцева та Д. Смужаниця розглянули ефективність застосування самостійної роботи під час вивчення іноземної мови як в аудиторії, під час занять, так і позааудиторний час. На їхню думку, самостійна робота здобувачів вищої освіти є важливою у сучасних реаліях, зважаючи на те, що вона є складовою частиною системи навчання у закладах вищої освіти. Вона вимагає системного підходу і має бути побудована

на єдиній методологічній основі. Під час організації самостійної роботи у закладі вищої освіти повинні бути чітко визначені зміст та мета самостійної роботи здобувачів вищої освіти, план, організаційно-методичне забезпечення та форми контролю. Науковці роблять висновок про те, що організація самостійної роботи у закладах вищої освіти має постійно вдосконалюватися, і їй потрібно приділяти значно більше уваги, ніж їй відведено сьогодні [8].

С. Шевченко та І. Кривonos у своєму дослідженні розробили рекомендації для усунення труднощів під час самостійної роботи, а також для підвищення її продуктивності, до яких віднесли врахування науково-педагогічними працівниками психолого-педагогічних умов організації самостійної роботи, а саме: форм самостійної роботи, через які підвищується вмотивованість навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти; її принципів; завдань і шляхів реалізації професійно-комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти; контроль досягнень з дисципліни слухачів курсу, як реалізацію форм, принципів та завдань самостійної роботи [7].

С. Заволока розглянула форми організації самостійної роботи з метою активізації пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти у навчальному процесі та здійснила спробу довести, що самостійна робота є невід'ємною частиною іншомовного навчання. У своєму дослідженні С. Заволока також наводить приклади позааудиторних завдань для самостійної роботи здобувачів вищої освіти, що сприяють формуванню навичок роботи з іншомовними фаховими джерелами інформації (читання, переклад), а також формуванню навичок усного мовлення (говоріння та аудіювання) [3].

О. Цвид-Гром, О. М. Носенко, В. Рєзнік, О. Боньковський праналізували поняття самостійної роботи у закладах вищої освіти та висвітлили особливості та форми організації самостійної діяльності здобувачів вищої освіти в умовах дистанційного навчання у процесі вивчення іноземних мов. Науковці роблять висновок про те, що головне завдання організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти полягає не тільки в оптимізації її окремих видів, але й у створенні умов для підвищення активності, самостійності та відповідальності здобувачів вищої освіти у здійсненні всіх видів навчальної діяльності в умовах

дистанційного навчання іноземних мов, активізація самостійної роботи здобувачів вищої освіти передбачає застосування відповідних їхньому рівню освітніх технологій, покликана вирішувати завдання розвитку дослідницьких умінь та творчої активності [6].

І. Сологор та В. Костенко здійснили спроба визначити особливості організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти під час вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням, а також виділили основні етапи самостійної роботи:, а саме 1) підготовчий етап (теоретичне, психологічне, організаційно-методичне і матеріально-технічне забезпечення самостійної роботи); 2) основний етап (безпосереднє виконання навчального завдання, де значну роль відіграють наполегливість, цілеспрямованість, відповідальність); 3) завершальний етап (аналіз ефективності використаних у процесі роботи методів і засобів; застосування контролю та самоконтролю для перевірки й корекції виконаного завдання) [4].

Виклад основного матеріалу. Існує кілька класифікацій завдань із самостійної роботи здобувачів вищої освіти: – навчальні завдання, при яких викладач пропонує здобувачам вищої освіти завдання та пояснює, як їх виконувати; тренувальні завдання – здобувачі виконують за зразком; пошукові завдання – здобувачі виконують самостійно.

Розрізняють чотири види мовленнєвої діяльності: два з них утворюють текст – говоріння, письмо, а інші – слухання (аудіювання) і читання – здійснюють сприйняття. Читання і слухання – пасивні види мовленнєвої діяльності, а письмо і говоріння – активні. На практичних заняттях здобувачі вищої освіти займаються активною мовленнєвою діяльністю, у процесі самостійної роботи – пасивною.

Основна увага у статті приділяється таким видам самостійної роботи здобувачів вищої освіти як розвиток навичок слухання та читання. Це, головним чином пов'язано з тим, що впродовж аудиторного заняття не можливо виділити достатньо для перегляду фільмів чи прочитання наукових статей.

Перед наведенням прикладів вправ для самостійної роботи вважаємо, що

потрібно встановити певні вимоги, яким повинні відповідати такі завдання. На нашу думку, основною вимогою до змісту матеріалів для слухання є інформативність та монотематичність. Також аудіо- та/або відеоматеріали повинні бути простішими, ніж тексти, що пропонуються для читання, адже велика кількість незнайомих слів та граматичних конструкцій може призвести до того, що здобувачі вищої освіти зовсім не зрозуміють почутого.

Доречним вважаємо використання відеоматеріалів – фільмів, проте складність у їхньому використанні полягає в тому, що не завжди можна знайти фільм, який би повністю відповідав темам, що вивчаються.

Стосовно проблеми подолання мовних труднощів під час самостійного читання, погоджуючись з думкою Т. Токаревої вважаємо, що здобувачів вищої освіти потрібно цілеспрямовано навчати прийомам ознайомлювального читання, до яких вони часто звертаються на рідній мові. Під час ознайомлювального читання не потрібне повне та точне розуміння прочитаного. Необхідно навчити здобувачів виокремлювати в тексті основний зміст; ділити інформацію на важливу та другорядну; розуміти загальний логічний план викладу, тобто встановити смислові зв'язки між частинами тексту; об'єднати окремі факти у смислове ціле. Здобувачі можуть не зрозуміти змісту кількох речень, однак, це не завадить розумінню тексту в цілому, виокремленню потрібної інформації, адже під час самостійного читання немає кому виправити ці помилки [5].

Як відомо, у методиці викладання іноземної мови тексти поділяють на навчальні, адаптовані та аутентичні. Одним із найважливіших засобів підвищення якості підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти та невід'ємною частиною навчальної діяльності є уміння працювати з автентичними текстами. Погоджуючись із думкою Гаврилюк Н. та Манжос Е. вважаємо, що здобувачам вищої освіти економічних спеціальностей варто

працювати з такими типами автентичних текстів: наукові економічні тексти (монографії, наукові статті, анотації, рецензії); тексти професійної економічної діяльності (професійна ділова переписка, документи, презентації тощо); навчальні економічні тексти (створені з метою фіксації суспільно значущого наукового і професійного знання в певний часовий період із метою навчання майбутніх фахівців); тексти непрофесійної економічної діяльності (газетно-журнальні статті на економічні теми для непрофесіоналів) [2].

Окрім цього, читання автентичних текстів є не лише одним із засобів формування мовленнєвої компетенції здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей, а й сприяє розвитку навичок роботи з сучасними економічними джерелами, наприклад, джерелами онлайн.

Успішність реалізації навчання читання автентичних текстів залежить від правильно підібраних вправ та завдань, послідовності їх застосування на різних етапах навчальної діяльності. Завдання можуть бути представлені у вигляді питань за прочитаним матеріалом, виділення у прочитаному нової або раніше відомої інформації, висловлення власної думки щодо прочитаного, виявлення функціональних особливостей мовних одиниць, мовного аналізу тексту.

Анісімова Ю. зазначає, що використання автентичних текстів для швидкого оволодіння англійською мовою свідчить про їх функціональність, тобто спрямованість на реальну практичну реалізацію, оскільки вони створюють відповідну ілюзію долучення до справжнього мовного простору, що є основним чинником результативного та швидкого оволодіння англійською мовою. У своєму дослідженні вона наводить чотири критерії для вибору автентичних текстів:

1. Це повинен бути справжній англомовний текст, із якого здобувач вищої освіти зможе отримати додаткову цінну інформацію, поєднавши справжню англійську зі своїм знанням мови.

2. Текст має бути сучасним та актуальним, щоб студенти дізналися з нього про щось нове й були в змозі об'єднати свої знання про світ з інформацією, яку вони отримують із цього матеріалу.

3. Текст не повинен обмежувати галузь мови, так щоб здобувачі вищої освіти відчували, що підвищують знання з мови, і вміли застосовувати здобуті знання, уміння й навички на практиці.

4. Обраний текст має безпосередньо стосуватися потреб здобувачів вищої освіти [1].

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Окрім практичних занять, важливою формою навчального процесу є самостійна робота здобувачів вищої освіти, яка передбачає орієнтацію на активні методи опанування знань, розвиток творчих здібностей здобувачів вищої освіти, оволодіння навичками самонавчання та самоосвіти. Самостійна робота здобувачів вищої освіти під час вивчення іноземної мови є особливою формою самоосвіти. Вона має багатофункціональний характер і допомагає опанувати іноземну мову як необхідну професійну складову сучасного спеціаліста, сприяє формуванню навичок автономного набуття знань та розвитку інформаційної культури.

Список використаної літератури

1. Анісімова Ю. Читання автентичних текстів як запорука швидкого оволодіння англійською мовою. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип 33, том 1. С. 117-122.
2. Гаврилюк Н. М. Манжос Е. О. 2016. Методична автентичність у навчанні перекладу студентів економічних спеціальностей. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки*. Вип. 73(1). С. 82-86.
3. Заволока С.І. Аспекти організації самостійної роботи студентів ВНЗ з іноземної мови (французької). *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. 2017. Том 1 № 75. С. 118-121.
4. Сологор І.М., Костенко В.Г. Особливості організації самостійної роботи студентів при вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням. *Збірник статей IV Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогки вищої школи»*. 2019. С. 393-396.
5. Токарева Т. С. Організація самостійної роботи учнів при вивченні німецької мови. *Наукові записки ЦДПУ*. Серія: Філологічні науки. 2018. Вип. 165. С. 578-585.
6. Цвид-Гром О.П., Носенко М.М., Резнік В.Г., Боньковський О.А. Організація самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання іноземних мов у закладах вищої освіти. *Збірник наукових праць «Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки»*. 2017. № 30. С. 236-251.
7. Шевченко С.П., Кривонос І.А. Самостійна робота у немовному закладі вищої освіти під час вивчення іноземної мови. *ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»: Проблеми освіти: збірник наукових праць*; 2019. Випуск 93. С.58-74.
8. Ярославцева К. В., Смужаниця Д. І. Самостійна робота студента в процесі вивчення іноземної мови. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота»*. 2014 .Випуск 30. С. 196-198.